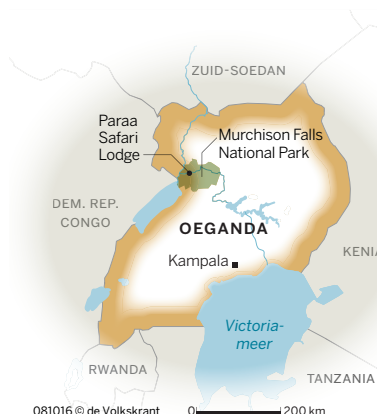

Ten eerste

Na acht weken werken in een Oegandeese ziekenhuis gaan drie Nederlandse studentes op rondreis door het Afrikaanse land. Na een paar dagen gaat een van hen vreemd gedrag vertonen. En dan verdwijnt ze.

Door Maud Effting en Jeroen Visser

Spoorloos in

Het telefoontje komt op een woensdagavond. 'We maken ons zorgen over Sophia', zegt het meisje aan de telefoon. 'Ze gedraagt zich vreemd, en onvoorspelbaar.'

Marije Slijkerman schrikt. Dit had ze niet verwacht. Haar dochter heeft net acht weken in een ziekenhuis in Oeganda gewerkt. Nu maakt ze met twee medestudentes een rondreis.

De studente vertelt dat ze in een wildpark zitten, maar dat ze de reis willen afbreken. Ze zegt dat Sophia nog van niets weet.

'Waar is Sophia nu?', vraagt Marije. 'Ergens bij het huisje', zegt het meisje, 'bij de chauffeur.'

'Zie je haar nu?', vraagt Marije. 'Nee, ik ben even weggegaan.' 'Laat me even nadenken hoe we dit het best kunnen aanpakken', zegt Marije. 'Ik bel terug.'

Dan hangen ze op. Het is het enige moment waarop ze niet de waarheid spreekt tegen Sophia's moeder, zegt de studente achteraf. Want precies tijdens dit telefoongesprek hoort ze iets wat ze dan nog nauwelijks kan geloven.

Sophia is verdwenen.

Bipolaire stoornis

Sophia Koetsier is een 21-jarige geneeskundestudente uit Amsterdam. Haar ouders en twee reisgenotes vertellen bijna een jaar na haar vermissing wat zich in Oeganda heeft afgespeeld. Ze willen dat Sophia niet wordt vergeten. Maar ze hebben lang geargeld. Ze zijn bang dat een te simplistisch beeld van haar wordt geschetst. Dat er wordt gedaan of ze niet goed bij haar hoofd is.

Tervrijl ze dat wel is.

Sophia is een bijzonder meisje. Slim, ambitieus, gevoelig. Een meisje dat hard en gedisciplineerd werkt en veel van zichzelf vraagt. Ze doorloopt het

gymnasium, studeert medicijnen, roeit, loopt hard, speelt toneel. 'Waarom gaan voor een zeven, als het ook een negen kan zijn?', zegt ze vaak. In haar geneeskundestudie haalt ze alles in één keer.

Als bijbaan werkt ze in de thuiszorg. Sophia is een meisje dat groots en meeslepend wil leven, zeggen haar ouders. Altijd in voor een feestje. De eerste die gaat dansen, de eerste die gaat zingen. 'Ze wil veel', zegt haar vader Gerard. 'Soms te veel.'

Vlak voor haar 16de wordt geconstateerd dat ze bipolair is. Mensen met deze stoornis hebben wisselende stemmingen: periodes van depressie afgewisseld met manische episoden, waarin mensen zichzelf overschatten en denken dat ze de hele wereld aankunnen.

Sophia heeft alleen manische episoden. 's Nachts hoorde ik haar rommelen in haar kamer', vertelt haar moeder over de eerste keer. 'Ze sliep slechter, maar kreeg steeds meer energie. In haar hoofd ging het harder en harder. Ze bleef maar doorgaan. Ze kon alles, deed alles. Maar haar realiteitszin nam ook af.'

Drie keer maakt Sophia zo iets mee. Haar ouders zeggen op die momenten dat ze rust moet nemen. 'Maar daardoor wordt ze alleen maar opstandiger', zegt haar vader.

'Dat vindt ze verstikkend', zegt Marije. 'Ze wil dan niets van ons aannemen. Dan wil ze naar buiten. Ruimte, lucht, rust.'

Een paar keer verdwijnt Sophia kortstondig. Vriendinnen met wie ze in de stad is, vinden haar terug op het Leidseplein, druk pratend. 'Ze had er niet eens aan gedacht iemand iets te laten weten.' Alleen echt goede vrienden weten van haar ziekte af. 'Ze wil niet anders zijn', zegt Marije. 'Ze wil zijn zoals iedereen.'

Stage in Oeganda

Eind augustus 2015 vertrekt Sophia met twee Nederlandse medicijnstudentes voor een stage naar het Lubaga-ziekenhuis in de Oegandese hoofdstad Kam-

pala. Ze regelt en betaalt alles zelf. Haar ouders steunen haar. 'We hebben contact gehad met haar arts', zegt Marije, 'maar hij maakte zich geen zorgen. Hij zag vooral positieve spanning.'

Met vijftien studenten slapen ze in een huis met veel feestjes. Aanvankelijk gaat Sophia vroeg naar bed. Ze sluit een lage onderhoudsdosis medicijnen. Ze is fanatiek, geniet van de medische handelingen, zoals assisteren bij bevallingen. 'Maar aan het eind sliep ze steeds minder', zegt haar reisgenote. 'Sophia wilde gewoon niets missen.'

De rondreis door Oeganda die ze na hun stage plannen, beslaat zeventien dagen, samen met een gids. Op 23 oktober vertrekken ze, uitgeput van het afscheidsfeest. 'Al na een dag dachten we: dit gaat een superleuke reis worden', zegt haar reisgenote. 'Het ging echt goed met zijn drieën.'

Ze bezoeken watervallen, inheemse stammen, slapen in hutjes. Op de tweede avond hebben ze een lang gesprek. 'Toen vertelde Sophia ons dat ze een bipolaire stoornis heeft', zegt de reisgenote. 'We kregen de indruk dat alles onder controle was. Ik vond het vooral heftig dat ze met die ziekte moest dealen.'

De volgende dag rijden ze naar een wildpark. 'We zouden om zes uur opstaan voor een safari', zegt haar vriendin. 'Maar toen ik wakker werd, was Sophia niet in de kamer.'

Sophia heeft de nacht deels doorgebracht in een metershoge houten uitkijkpost in het wildpark. Ook heeft ze voorwerpen in een kampvuur gegooid. 'Ze had lopen spoken', zegt de reisgenote. 'Toen raakten we voor het eerst gealarmeerd.'

Het duurt even voordat ze tot haar doordringen. 'We vroegen haar waarom ze dit had gedaan', zegt haar vriendin. 'Ze zei dat ze een heel gave avond had gehad en dat ze een soort missie voor zichzelf stelde. Het was een uitdaging daar een nacht te overleven.'

'We hebben haar toegesproken', zegt de ander. 'Ik zei: Sophia, het gaat niet goed met je, wat gaan we hier aan doen? We zaten in de verste uithoek van Oeganda en we moesten dit samen oplossen. Toen dachten we nog dat dat wel kon. We zeiden: ga nou eerst eens goed slapen, dan zien we verder.'

'We zeiden later ook dat we haar moeder moesten bellen als het slecht bleef gaan. Maar dat wilde ze niet. Ze raakte in paniek. Ze zei dat ze bang was dat haar moeder dan in de stress zou schieten. Maar ze had door dat er iets moest gebeuren. Eigenlijk leek ze toen best voor rede vatbaar.'

De vriendinnen houden die avond in de gaten of Sophia haar medicijnen neemt. Ze instrueren de hotelwachters. Ze hopen dat hun vriendin die avond goed slaapt.

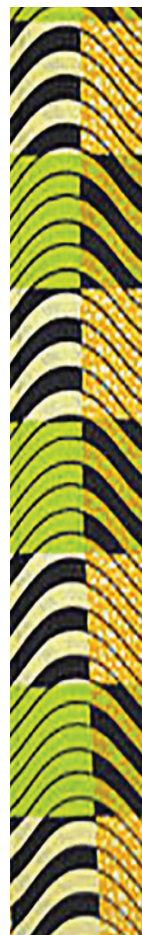
Volgens haar moeder chat Sophia die avond uitgebreid met een vriend in Nederland. 'Ze zei dat ze bezorgd was over haar slaapproblemen en dat er te veel prikkels waren. Ze vertelde ook dat haar reisgenotes zich zorgen maakten en dat ze daar niet goed tegen kon. Ze wilde alleen zijn.'

Woordenwisseling

's Ochtends staat Sophia opgewekt op. 'Bedankt dat jullie zo goed op me hebben gepast', zegt ze. Die dag gaan ze naar Murchison Falls National Park, het grootste wildpark van Oeganda. Daar maken ze een boottocht over de Nijl.

'We moesten snel lunchen', vertelt de reisgenote. 'Sophia moest naar de wc, maar ze kwam maar niet terug. Later vonden we haar met een moeder en een kindje. We vroegen of ze meeging, maar ze wilde niet. Ze vond hen interessanter. Uiteindelijk werd het een beetje een woordenwisseling.'

Eenmaal op de boot gaat het niet goed. Sophia veroorzaakt commotie omdat ze aan een slot van de benzinetank zit: ze zegt dat ze wil aantonen dat het niet deugt. Ook zit ze lang op de wc.

Ten eerste

Bipolair

Mensen met een bipolaire stoornis of manische depressie hebben last van wisselende stemmingen. Perioden van depressie worden afgewisseld met manische episoden. Ze lopen over van energie, praten snel en veel, denken sneller, slapen minder en geven soms mateloos veel geld uit. Ook hebben ze het gevoel de hele wereld aan te kunnen en overzien ze de gevolgen van hun handelen niet altijd. Vaak hebben ze zelf niet door dat ze in zo'n periode verkeren. De episoden hoeven niet continu op te treden. Velen hebben de rest van de tijd een normale stemming. Ook heeft niet iedereen een zware depressie. Een deel gebruikt medicatie, zoals lithium om de manieën te voorkomen. Opvallend veel mensen in creatieve beroepen zijn bipolair. Acteur Stephen Fry maakte een documentaire over zijn bipolariteit. Andere bipolaire beroemdheden: Ruby Wax, Richard Dreyfuss, Marilyn Monroe, Lou Reed, Nina Simone, Britney Spears en Mark Rothko.

Sophia Koetsier op een selfie (links) en in het ziekenhuis in Kampala (rechts). Foto's familiearchief

Oeganda

Als ze haar eraf willen halen, lukt dat niet. Ze zegt dat ze last van haar maag heeft.

Toen zeiden we tegen elkaar: nee, dit gaat toch niet goed. We gingen apart zitten. We spraken af dat we zouden stoppen. Na de boottocht zouden we haar moeder bellen. Sophia's moeder is ook in Oeganda: ze is haar dochter komen opzoeken en daarna alleen verder gereisd.

Er valt een last van de vriendinnen af. Ze spreken af dat ze Sophia niets vertellen; ze weten dat ze anders in opstand komt. Sophia hoort hun gesprek niet, zeggen ze.

Zo kalm mogelijk stappen ze van de boot. Een van de studentes informeert de gids, de ander stapt met Sophia in de auto. 'Ze deed alsof er niets was gebeurd. Ze had genoten van de boottocht, zei ze. Ik praatte met haar mee. Ik begon over een Afrikaans liedje en ze werd helemaal enthousiast. Toen kwam de echte Sophia weer even boven.'

Achteraf denken Sophia's ouders dat hun dochter de plannen mogelijk heeft voorvoeld. 'Ze is gevoelig', zegt haar vader. 'En als ze manisch is, wordt dat versterkt.'

Maar de reisgenotes zijn er zeker van dat ze niets heeft gehoord. 'Ze was niet bezig met ons. Ze had niet door wat we deden.'

De verdwijning

Rond zes uur zijn ze bij het Student Education Centre in het wildpark, waar ze zullen overnachten. Het is 28 oktober.

'Ze slapen in barakken. De wc was een gat in de grond', vertelt de reisgenote. 'De gids zei dat we daar's nachts niet alleen naartoe mochten, en dat hij ons dan met de auto zou brengen. Het was niet ver - vijftig tot honderd meter - maar er konden wilde dieren zitten.'

Het is al bijna donker. Ze leggen hun bagage binnen. De gids zegt dat hij vanavond naar een hotel vlakbij wil om te internetten en wat te drinken. 'Sophia

zei: oh, wat leuk, wat gaan we morgen doen.'

De twee reisgenotes gaan naar de wc, terwijl Sophia bij de barak blijft. Straks gaan ze haar moeder bellen. 'We waren een beetje zenuwachtig.' Ze lopen terug. Tegelijkertijd passeren ze Sophia. Die heeft tegen de gids gezegd dat ze naar de wc moet. De gids wacht bij de barak, maar hij kan de wc niet zien: die is achter een bosje.

De studentes lopen verder en gaan achter een andere barak staan. 'Sophia kon ons daar niet zien. Ik belde met haar moeder. Maar na een paar minuten kwam de gids aanlopen. Hij vroeg: hebben jullie Sophia gezien?'

Ze schrikken. Haar vriendin maakt het gesprek af, maar zegt niets. 'Ik kon niet nu al zeggen dat we haar ineens kwijt waren. Ik ging ervan uit dat ze in de buurt zou zijn.'

Meteen beginnen ze met zoeken. De gids waarschuwt de rangers dat er een *mzungu*, een blanke, weg is. Met geweren gaan ze op pad, terwijl de vriendinnen achterblijven. Ze mogen niet mee. Het is rond half zeven, bijna donker. In het wildpark zijn veel nijlpaarden en krokodillen. Dit is de tijd dat de nijlpaarden uit het water komen. Ze staan bekend als de gevaarlijkste dieren van Afrika, omdat ze agressief kunnen zijn.

Zo hard als ze kunnen schreeuwen ze Sophia's naam. Telkens weer. 'We konden niks', zegt een vriendin. 'Ik voelde me zo machteloos. We dachten: als we haar niet binnen nu en een halfuur vinden, dan is ze de hele nacht in het park. Ik moest hard huilen. Ik ben niet gelovig, maar ik heb gebeden.'

De rangers vinden niets. Met de gids stappen ze in de auto om te zoeken. Ze blijven roepen. Ze waken om beurten. Maar geen Sophia.

Die avond bellen ze haar moeder, op nieuw. 'Sophia is tweeënhalve uur vermist', zeggen ze.

'Mijn hart stond stil', zegt Marije.

Het dwaalspoor

Op donderdagochtend krijgen ze rond half tien bericht: aan de rivier is een plastic fles gevonden waarin Sophia afval bewaarde. Het is de eerste keer dat bij de Nijl is gezocht.

Op vrijdagochtend komt Marije aan. 'Ze viel ons in de armen', zegt de reisgenote. 'We hadden net gehoord dat er weer iets was gevonden.'

Zenuwachtig wachten ze af. Even later varen ze naar de plek. Op de oever zien ze voorwerpen liggen van Sophia: een etui, een bankbiljet, een wandelschoen, reepjes stof, een paar om takken op de grond geknoopt, twee oranje binnenzolen, een zonnebril. De spullen liggen stroomopwaarts van een grote boom. Daarin hangt een zwart onderbroekje, op vier meter hoog.

Het roept vragen op. Hoe komt haar kledingstuk in de boom? Wie heeft de stukjes stof geknoopt? Wie heeft die spullen neergelegd? Is Sophia gaan zwemmen? Ook liggen alle voorwerpen op enige afstand van elkaar.

'Alsof het een spoor was', zegt Marije. 'Het woord dwaalspoor heeft me sindsdien niet meer losgelaten.' Sophia's vader Gerard: 'Ik kan daar gewoon geen rationele verklaring voor bedenken.'

Nergens zijn bloedsporen. Vreemd is dat de voorwerpen vlak bij de plek liggen waar een dag eerder de plastic fles is gevonden. Waarom zijn ze toen niet gezien? 'We hoorden dat ze eerder mogelijk onder water lagen door de regenval', zegt Marije. 'Maar alles was schoon. Het had niet onder water gelegen, dat was duidelijk.'

Sophia wordt ook na dagen zoeken niet gevonden. Het politieonderzoek levert weinig op. In Nederland werven Marije en Gerard steun voor een nieuwe zoekactie, onder meer via *RTL Late Night*. In april vertrekt een team onder leiding van forensisch patholoog Frank van de Goot en coördinator Nikki van Passel naar Oeganda.

In het eindrapport wordt gesteld dat

Sophia bij de boom aan de rivier is geweest. Daarover 'bestaat geen redelijke twijfel meer'. Volgens hen is het terrein zo gevormd dat iemand die vanaf de wc wegliep, altijd uitkomt op die plek. Andere richtingen zijn onbegaanbaar.

Het duurt minstens zeven minuten om naar de boom af te dalen en geroep is er onhoorbaar. De locatie is bij duisternis zeer gevaarlijk: er lopen nijlpaarden, olifanten, krokodillen en leeuwen.

In het donker is het vervolgens onmogelijk de plek over land te verlaten, stelt het rapport. De weg terug omhoog is door begroeiing en doornstruiken 'zeer heikel'. Wel is er een rangerpad, parallel aan de oever. Na 18 minuten lopen volgen nederzettingen en een politiestation.

De onderzoekers sluiten deze weg echter uit. 'Een mogelijk pad is in het donker niet herkenbaar en nauwelijks te begaan', staat in het rapport. 'Het is nagenoeg uitgesloten dat iemand dit bij duisternis kan volgen.'

Marije betwijfelt deze stelligheid. Zij kent het rangerpad als goed onderhouden en begaanbaar.

Sophia is niet bij de nederzetting gesignaleerd. Het team stelt dat ze de plek alleen via de Nijl kon verlaten. Het waarschijnlijks is dat ze te water is geraakt, aldus het rapport. Door een ongeluk, een wild dier, of een vlucht voor een wild dier. Zij noemen het 'onwaarschijnlijk' dat de studente nog leeft. Van Sophia zelf is nooit een spoor gevonden.

Door alle ongerijmdheden is het voor Marije en Gerard niet mogelijk een eindconclusie te trekken. Voor hen is dat onverdraaglijk. Haar reisgenotes zeggen dat zeker geen sprake was van een depressie. 'Ze wilde echt niet dood.'

Elke dag kijkt haar moeder naar de piano van Sophia. Naar de nieuwe fiets die nog ingepakt op haar ligt te wachten. Dagelijks steekt ze kaarsen aan. 'We kunnen en mogen haar niet opgeven.'

De reisgenotes van Sophia wilden hun verhaal alleen anoniem doen.